

**Program 17. „Geologicko - pôdoznalecko – botanického terénneho cvičenia“
Katedry pedológie a geológie a Katedry botaniky FAPZ - Račkova dolina -
v dňoch 3.5.-6.5.2012**

Pedagogickí pracovníci :

doc. Ing. Juraj Chlpík, PhD. - Katedra pedológie a geológie FAPZ SPU (pôdoznalectvo)
RNDr. Ján Nádašský, PhD. – externý pedagóg - Katedra pedológie a geológie FAPZ SPU
(geológia)

prof. RNDr. Tibor Baranec, CSc. - Katedra botaniky FAPZ SPU Nitra (botanika)
RNDr. Peter Štrba, PhD. – Katedra botaniky a genetiky PF UKF Nitra (botanika)
prof. Ing. Bohdan Juráni, CSc. – Katedra pedológie PF UK Bratislava (pôdoznalectvo)

Celkový počet študentov (FAPZ, FZKI, FEŠRR, FEM, TF, FBP) - cca 85 - 90.

Organizačné záležitosti :

doprava : autobusy VPP Oponice

ubytovanie : Horský hotel Akademik Račkova dolina (Západné Tatry)

stravovanie : štvrtok 3.5. – obed vo vlastnej réžii, večera na hoteli
 piatok 4.5. - raňajky a večera na hoteli, obed vo vlastnej réžii
 sobota 5.5. - raňajky a večera na hoteli, obed vo vlastnej réžii
 nedeľa 6.5. - raňajky na hoteli, obed vo vlastnej réžii

Kalkulovaná cena (doprava, stravovanie a ubytovanie na Horskom hoteli Akademik)
cca 70,- € na celú dobu terénneho cvičenia.

Program :

1. deň = Jadrové pohoria SR = Nízke Tatry a Slovenský raj

Obsahová náplň :

Masív Nízkych Tatier je po Vysokých Tatrách najvýznamnejším geografickým a relatívne vysoko ekologicky stabilným celkom Slovenska. Nízke Tatry predstavujú mohutnú horskú klenbu, ktorá sa tiahne v smere východ-západ v dĺžke takmer 100 km.

Rozloha tohto u nás najväčšieho chráneného územia bola vymedzená na 205.085 ha vrátane ochranného pásma. Z celkovej rozlohy národného parku tvorilo 123.990 ha ochranné pásmo a 81.095 ha vlastné územie národného parku.

Nízke Tatry ako geomorfologický jednotný celok z hľadiska geologickej stavby patria k dvom odlišným pásmam centrálnych Západných Karpát. Západná - Ďumbierska časť patrí k pásmu jadrových pohorí, východná - Kráľovohorská časť k Veporskému pásmu. Rozhranie medzi týmito dvoma geotektonickými celkami sleduje priebeh tzv. čertovickej línie, pozdĺž ktorej bolo Veporské pásmo nasunuté na pásmo jadrových pohorí pri kriedových horotvorných pohyboch. Vytvorené pôdne predstavitelne – kambizeme a podzoly.

Vzhľadom na veľkú rozlohu, svoju polohu v rámci Slovenska, predchádzajúce zaľadnenie, značnú nadmorskú výšku, rôznorodý substrát a pestré formy reliéfu patrí NP Nízke Tatry k oblastiam s najvyšším počtom rastlinných druhov na Slovensku. Pre svoje botanické hodnoty je časť územia zaradená medzi významné botanické územia Slovenska (VBÚ, IPA), ktoré v rámci programu organizácie PlantLife označujú floristicky najcennejšie miesta jednotlivých štátov sveta. Vo flóre Národného parku Nízke Tatry prevažujú horské druhy, ale významné zastúpenie majú aj vysokohorské (alpínske) rastliny. Do častí územia

nachádzajúcich sa v údolí Hrona (menej i Váhu) prenikajú tiež druhy teplomilné a suchoznášajúce druhy.

Slovenský raj je ukážkou najtypickejšieho horského krasového územia. Známy je svojimi hlbokými roklinami s mnohými vodopádmi a rozľahlými náhornými planinami. Najvyšším vrchom je Javorina - 1.186m. Vápencovú planinu rozdelila po stáročia tečúca voda na viaceré planiny, horské chrbty a kľukaté kaňony. Rieky vyhlbili tesné a hlboké rokliny s hĺbkou 150 až 450 m. NP Slovenský raj je bohatý na rôzne povrchové a podzemné krasové javy. Sú to rôzne skalné veže, vodopády, ihly, vysoké steny, priepasti a jaskyne (v počte vyše 50, okrem iných Stratená jaskyňa - najdlhšia a najmohutnejšia jaskyňa na Slovensku). Lesy pokrývajú približne 90 percent územia. V tejto krajine s pestrým rastlinstvom sa vyvinuli bohaté živočíšne spoločenstvá. Slovenský raj je svojimi výnimočnými prírodnými krásami jedným z najkrajších národných parkov v Strednej Európe.

Trasa terénneho cvičenia v teréne :

(A) = Šumiac – Kráľova hoľa - Telgárt

(B) = Stratená - Dedinky – Palcmanská Maša

2. deň = Jadrové pohoria SR = Vysoké Tatry

Obsahová náplň :

Pohorie Vysoké Tatry sa nachádza na severnej časti Slovenska, na hranici s Poľskom. V roku 1949 boli vyhlásené za prvý národný park na Slovensku (TANAP) a roku 1993 boli spolu s poľskou časťou Tatier vyhlásené organizáciou UNESCO za "Biosférickú rezerváciu Tatry".

Vysoké Tatry vznikli v treťohorách zdvihom žulového masívu nad úroveň terénu a súčasnú podobu nadobudli činnosťou ľadovcov v štvrtohorách. Touto horotvornou činnosťou vznikli charakteristické skalné vrcholy (Gerlachovský štít, Kriváň, Rysy, Lomnický štít), hlboké ľadovcové doliny (Mengusovská dolina, Veľká a Malá Studená dolina), morény a plesá (Štrbské pleso, Skalnaté pleso).

Granity, granodiority a mylonity (hlbinné magmatické horniny a metamorfované horniny) – procesy zvetrávania hornín (sutiny) – vytvorené pôdne predstavitelé – rankre, litozeme a podzoly.

Vegetácia vysokohorského stupňa – vegetácia po veternej katastrofe z 19.11.2004.

Trasa terénneho cvičenia v teréne :

(A) = Starý Smokovec – Hrebienok – Malá studená dolina – Téryho chata a späť

(B) = Tatranská Lomnica (Botanická záhrada + Múzeum TANAP-u)

3. deň = Vlkolínec

Obsahová náplň :

Miestna časť Ružomberka vo výške 718 m na južnom skalnatom svahu vrchu Sidorovo (1.099m) v pohorí Veľká Fatra nad Revúckou dolinou. Najzachovalejšia rezervácia ľudovej architektúry na Slovensku. Čisto drevená obec bola od 1977 pamiatková rezervácia ľudovej architektúry a v decembri 1993 zapísaná do zoznamu Svetového prírodného a kultúrneho

dedičstva UNESCO. Prvá písomná zmienka je z roku 1376 ako ulica mesta Ružomberok. Vznikol ako osada drevorubačov, alebo uhliarov. Ako jediná obec na Slovensku nie je narušená novou výstavbou. Dominantou obce je drevená zvonica. V obci je 45 pôvodných stavieb ľudovej architektúry, ktoré tvoria pozoruhodnú architektonickú jednotu. Drevenice, príslahlé hospodárske objekty sú ideálne zachovalým obrazom niekdajšej slovenskej horskej obce s celým jej svojrázom. Je to živý skanzen slovenského horského bývania na pôvodnom mieste.

Trasa terénneho cvičenia v teréne :

(A) = Biely Potok - Vlkolínec – Sidorovo – Hrabovo - Ružomberok

(B) = Biely Potok – Vlkolínec a späť

4. deň = Donovaly

Horská rekreačná obec (850 m) západnej časti Nízkych Tatier rozložená v širokom sedle na hlavnej ceste z Banskej Bystrice do Ružomberka. Leží v ochrannom pásme NAPANT-u v blízkosti národného parku Veľká Fatra a je dôležitým strediskom letnej a zimnej rekreácie. Už 17. storočí tu vznikali uhliarske osady a na začiatku 18. storočia na území patriacom banskobystrickému banskému eráru bola založená obec Donovaly. Stala sa administratívnym centrom uhliarskych osád (prvá písomná zmienka o obci z roku 1710) a jej obyvatelia sa zaoberali prácou v lesoch a horehronských železiarňach. Za 2. svetovej vojny tu bolo centrum partizánov a utečencov pred Nemcami. Odtiaľ odchádzali smerom na východ po hrebeni Nízkych Tatier.

Nachádza sa tu klasicistický kostol z roku 1825 s pôvodným vnútorným zariadením a zrubové domy so zasklenými verandami, ktoré pivnicami vyrovnávali terén. Obec sa postupne mení na turistické stredisko zimných a letných športov. Nachádza sa tu 11 km lyžiarskych zjazdových tratí, 25 km bežeckých tratí, sedačkové lanovky, lyžiarske vleky a sú tu široké možnosti horskej a rekreačnej turistiky.

doc. Ing. Juraj Chlpík, PhD.
Katedra pedológie a geológie FAPZ